

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Farkas Lótló

Cím:

Légolt. szempontból átrendezték a
bészra. M. Külföldi festménygyűjteményét

Forrás:

Könyvtári Újság

Bp.

1942. IV. H.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

'1943'

Személy

Légoltalmi szempontból átrendezték a Szépművészeti Múzeum külföldi festménygyűjteményét

A Szépművészeti Múzeum hónapok óta számolt légi támadások veszedelmével. Egyre-másra tűneztek el falairól azok a festmények, amelyek csodájára még messze külföldről is elzarándokoltak valamikor a művészet barátai. A késő őszi és a téli hónapok alatt mintha csökkent volna az állandó apadás, de közeledett a tavasz és egyszerre bezárult a régi képtár, hogy ma, vasárnapon újra megnyíljon a közönség számára. Minden eshetőséggel számolnunk kell és mindent óvatosan kell megőrizni a jövő számára, ha pótolhatatlan. Ekképen nem szabad csodálkoznunk azon, hogy régi ismerőseink legjava biztos fedezékben várja feltámadását, míg helyüket egyelőre más művek foglalták el. A múzeum vezetősége ugyanis, igen helyesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem zárja be a múzeumot, hanem ameddig csak valamiképpen lehet, nyitva tartja a közönség okulására.

Különös helyzet állott elő. Míg békevilágban a muzeumigazgatónak arra kellett törekednie, hogy szinte a végletekig megrostálja gyűjteményeinek a közönség szeme elé juttatott anyagát, a légoltalmi szükség lefelé lícitált. Rendezés közben akárhányszor megesett, hogy a pótlásra

szánt művek egyike-másika követte a leakasztott műveket az óvóhelyre, hogy végül még jelentéktlenebb kerüljön a falra. Ez persze nem azt jelenti, hogy az újjárendezés csupa selejtes holmit ismer tet meg közönségünkkel. Hiszen a múzeum tanulmányi és raktári anyagának tulnyomó része még mindig olyan magas

szinvalu, hogy magángyűjtők, sőt muzeumok is boldogan mutogatnák. És a sok névtelen mű között, melyeket egy kevésbé kritikus kor valamikor nagy nevekkel ékesített, akadnak valóban kiemelkedő alkotások is.

Az átrendezés igen nagy mértékű volt. A Régi Képtár első és második emeletén a legutóbbi katalógus szerint 681 festmény volt látható. Ezek közül kiállítva maradt 124 mű. Biztos helyre jutott 457 alkotás. Az új rendezés, amely csak az elsőemeleti termekre és kabinetekre szorítkozik, 302 művet mutat be. A tanulmányi és raktári anyagból tehát 178 festmény jut a közönség elé. Jókora anyag ez, mely tulnyomó részben teljesen ismeretlen a mai közönség előtt, vagy egyáltalában nem volt még kiállítva, vagy csak a régi Országos Képtárban volt látható, vagy pedig a múzeum új hajlékában bekövetkezett régebbi átrendezések vonták el a látogatók szeme elől.

Igaz, hogy a nagy művek és nagy nevek hiányoznak az új rendezésben. Világos, hogy ezeket óvni kellett. De még a jóval gyöngébb színvonalban is megmaradtak a korszakok és a nemzetek szerint való elkülönülés. A korszakok jellegzetes stílusjelzői igen jól megfigyelhetők a minorum gentium műveiben, ahol az egyéni nagyság nem szorítja őket háttérbe. Egy csomó fölülte érdekes művet fog találni a látogató, lehet, hogy egyike-másika, amint az a hasonló bécsi átrendezés alkalmával történt, meglepetéssel fog szolgálni tüzetesebb vizsgálat és kutatás esetén.

Négy új Carpioni

Az első teremben a Pulszky Károly vásárolta 15. századbeli olasz falfestmény töredékeket találjuk. Közöttük néhány eddig ki nem állítottat. A második terem XV.—XVI. századbeli velencei és felsőolaszországi művészeket mutat be, közöttük feltűnik Marco Palmezzano finom Szent családjával. A többi kép jó közepes átlag. A harmadik teremben Velence folytatódik. Tintoretto, Palma és a Bassanók köre, ismeretlen festők megismerésre érdemes művei. Egyik kép láttára Leonardo jut eszünkbe. Ebben a teremben 18 raktári kép van és csak egy maradt a régi rendezésből. Ez a menekülés is mutatja, hogy muzeumunk régi anyagának legértékesebb részét olasz mesterek művei szolgáltatták. Az újonnan szemügyre került művek között van különben a Giorgionének tulajdonított, két pástort ábrázoló

festmény is. Igen gyöngé minősége első pillanatra elárulja, hogy az odaitelésnek nincsen alapja. A negyedik terem a firenzei, nápolyi és római barok világába vezet. Nem a legrokonszenvesebb formavilág ez, különösen jelentéktlenebb művészek alkotásaiban. De négy új Carpioni mégis érdekelni fogja a műbarátokat. Az ötödik teremben a renaissance formavilága manierizmusban bomlik fel. Itt Andrea del Sartora emlékeztet egy madonnakép, érde-

kesekek még Granacci, Pacchiarotti (Tóbiás az angyallal) művei, Pordenone apostolai pedig kettővel szaporodtak. A hatodik teremben még izgatottabban tombol a barok, régi ismerősök mellett Caravaggio, Guercino, Cignani modorában festett művek mellett két Cignaroli festmény hirdeti a barok mozgalmas lelkiségét. A hetedik terem a kései Velence művészetét ismer teti. Új anyagot mutat be a Liberi-k, Ricci, Zuccarelli műveivel.

A nyolcadik terem — eddig a nagy spanyolokkal a múzeum egyik büszkesége — a spanyoloké maradt. De Murillo helyett már csak iskolája szolgáltatta a képeket. Egyikük Bubits püspök aján doka és Coello Szent családja a terem érdekesebb darabjai. A kilencedik terembe kerültek a flamandok. Igen jó összehatású terem, nem is csoda, mert benne csupa nagy mű utánérése, vagy másolata van. Itt láthatjuk Rubens prádói Madonnája tükörképének igen jó másolatát. A tizedik terem a XVII. századbeli Hollandiának jutott. Általában nem a szignáit kis művek kerültek a falakra, melyek értékesebbek, hanem név-

telenek, amelyek mégis kitűnően jellemzik a kort. Közöttük feltűnik egy Govert Flinck-hez közelálló mű, mellettük három eddig ki nem állított Eckhout festmény is.

Neufchatel és Savery paradicsomi tájai

Az első kabinetbe a XVI. századbéli német tábla- és arcképfestők kerültek. A második kabinet egyik szenzációja a légóltalmi rendezésnek. Cranach körének kilenc, számos év óta nem látott művét élvezhetjük benne, közöttük némelyik közel áll a mester művészetéhez. Van a festmények között olyan is, melyet nyilván a későbbi izlés fosztott meg szögleteitől és naiv nyerseségétől, restaurálásuk alighanem meglepetéseket hozna. A Szent Katalin eljegyzését ábrázoló változata az óvóhelyre rejtett eredeti Cranach műnek. A harmadik kabinet a hozzánk is ellátogatott osztrák barokk neves festőinek, Dorffmeister sbb. vázlatait adja a befejezett művek helyett. A negyedik kabinetben a XVII. és XVIII. század német arc- és tájfestői számolnak be a német festészet eme sivar koráról. Az ötödik kabinet a német alföldi romanistáknak jutott, a hatodikban a XVI. századbéli flamandok iránt próbálunk érdeklődni, ahol három Neufchatel és Savery paradicsomi tájai láthatók. A hetedikben Frans Halsot juttatja eszünkbe Dirck és Harmen Hals. A nyolcadik fülkében vannak XVIII. századbéli antikizáló romfestők, XVII. századbéli arc-, zsáner- és tengerfestők. A kilencedik kabinetben a XVII. századbéli Franciaország művészete, a tizedikben Le Brun kora, a tizengyedikben pedig a XVIII. századbéli antikizáló francia művészfestészet termékei függnek a falakon.

Az új rendezés a régi képtárhoz hozzákapcsolta a XIX. századbéli és későbbi külföldi anyagot is. Ez a rendezés ennek az anyagnak már harmadik átcsoportosítása egy nagy teremben és hat kabinetben. A remekművek persze hiányoznak. De a korok és nemzeti sajátosságok itt is igen jól megfigyelhetők. Raktári

anyag ebben a részben alig került elő, hiszen a vásárlás már annak idején is rostálás alapján történt. Itt tehát színvonal és számbeli csökkenés mutatkozik. Viszont igen örvendetes az, hogy a XIX. század művészetének összefüggése a multal a régi és új művészet anyagának. De a korok és nemzeti sajátosságok megszakítva. Ebben a részben előkerült Firle Walternek egy érdekes műve, a vasárnapi iskola, mely a Bastien Le-page-i hatásnak egy igen finom terméke, emlékeztet a fiatal Csók vagy Ferenczy műveire.

Ime ez volna nagy vonásaiban az új légóltalmi rendezés. Fölötte érdekes, különösen a közönségnek, mely a tanulmányi és raktári anyaghoz nem férközhett. De nemcsak érdekes, hanem igen tanulságos is különösen az elrendezés mikéntje szempontjából. Csánky Dénes főigazgatót, mert az elrendezés az ő kizárólagos személyes műve, ugyanazok a rendezői szempontok vezették, mint legutóbbi átrendezéseiben. Levegősen, tágasan, kiegyensúlyozva helyeztette el a festményeket és ezzel nemcsak kitűnő belső térhatást ért el, hanem előkelőbbé tette a színvonalat is. Jó elrendezésben gyöngébb képek is jól hatnak, rosszban a kiváló is sinylődnek. Ő végezte el különben a megóvás és helyettesítés fáradságos és felelősségteljes munkáját is, gondosan ügyelve arra, hogy ahol eltűntek a nagyok, legalább korok érvényesüljön.

FARKAS ZOLTÁN